

Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui

Gedimino pr. 36, LT-01104 Vilnius

Pareiškėjas: Seimo narių grupė

Gedimino pr. 53, LT-01109 Vilnius

Pareiškėjų atstovai:

Andrius Kubilius, Seimo narys

Gedimino pr. 53, LT-01109 Vilnius

Jurgis Razma, Seimo narys

Gedimino pr. 53, LT-01109 Vilnius

Ginčijamą aktą priėmusi valstybės institucija:

Lietuvos Respublikos Seimas

Gedimino pr. 53, LT-01109 Vilnius

PRAŠYMAS

IŠTIRTI TEISĖS AKTO ATITIKIMĄ LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2016 02

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 74 straipsnyje įtvirtinta, kad Respublikos Prezidentą, Konstitucinio Teismo pirmininką ir teisėjus, Aukščiausiojo Teismo pirmininką ir teisėjus, Apeliacinio teismo pirmininką ir teisėjus, Seimo narius, šturkščiai pažeidusius Konstituciją arba sulaužiusius priesaiką, taip pat paaiškėjus, jog padarytas nusikaltimas, Seimas 3/5 visų narių balsų dauguma gali pašalinti iš užimamų pareigų ar panaikinti Seimo nario mandatą. Tai atliekama apkaltos proceso tvarka, kurią nustato Seimo statutas.

Iš šios Konstitucijos normos turinio akivaizdu, kad joje paminėti asmenys gali būti pašalinti iš pareigų dviem pagrindais:

- 1) šturkščiai pažeidus Konstituciją arba sulaužius priesaiką¹;
- 2) paaiškėjus, jog padarytas nusikaltimas.

¹ Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad priesaikos sulaužymas kartu yra ir šturkštus Konstitucijos pažeidimas, o šturkštus Konstitucijos pažeidimas kartu yra ir priesaikos sulaužymas (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas, 2004 m. kovo 31 d. išvada).

Taigi iš šios konstitucinės normos analizės darytina vienareikšmė išvada, kad paaiškėjus, jog padarytas nusikaltimas, jį padaręs Konstitucijos 74 straipsnyje minimas asmuo gali būti pašalintas iš užimamų pareigų apkaltos proceso tvarka, kurią, pagal Konstituciją, turi nustatyti Seimo statutas.

Konstitucijos 31 straipsnyje numatyta, kad asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu.

Sistemiškai vertinant paminėtas Konstitucijos normas darytina išvada, kad įsiteisėjus teismo nuosprendžiui, kuriuo Konstitucijos 74 straipsnyje minimas asmuo pripažintas kaltu padaręs nusikaltimą, atsiranda tame pačiame straipsnyje numatytas pagrindas pašalinti tokį asmenį iš pareigų apkaltos proceso tvarka.

Kaip turi būti atliekamas apkaltos procesas Seimui gavus įsiteisėjusį teismo nuosprendį, kuriuo Konstitucijos 74 straipsnyje minimas asmuo pripažintas kaltu padaręs nusikaltimą, numatyta specialiose Seimo statuto normose, kurios skiriasi nuo procedūrų, numatytų apkaltos procesui, kai jis pradedamas kitais pagrindais.

Štai Seimo statuto 228 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad, Seimui gavus įsiteisėjusio apkaltinamojo teismo nuosprendžio nuorašą, Seimo Pirmininkas ar jo pavaduotojas nedelsdami su juo supažindina Seimo narius. Supažindinus Seimo narius su apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu, apkaltos procesas vyksta šio statuto 239–242 straipsnių nustatyta tvarka.

Seimo statuto 239–242 straipsniuose numatyta paprastenė apkaltos proceso Seime tvarka, lyginant su apkaltos procesu, kai yra įtarimų, jog buvo šiurkščiai pažeista Konstitucija arba sulaužyta priesaika: pavyzdžiui, Statuto 239 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Seimas, gavęs įsiteisėjusio apkaltinamojo teismo nuosprendžio nuorašą, iš karto priima nutarimą pradėti apkaltos procesą konkrečiam asmeniui ir kreipiasi į Konstitucinį Teismą išvados, ar asmens, kuriam pradėta apkaltos byla, konkrečiu nusikaltimu buvo šiurkščiai pažeista Konstitucija ir sulaužyta priesaika, tai yra, Statute nenumatyta, kad Seimo narių grupė ar Etikos ir procedūrų komisiją turėtų inicijuoti apkaltos procesą, taip pat nenumatyta Seimo pareiga sudaryti specialiąją tyrimo komisiją (ar pavesti jos funkcijas Seimo Etikos ir procedūrų komisijai) ir balsuoti dėl tokios komisijos išvadų. Minėta, kad Seimas, gavęs įsiteisėjusio apkaltinamojo teismo nuosprendžio nuorašą, iš karto priima nutarimą pradėti apkaltos procesą konkrečiam asmeniui ir kreipiasi į Konstitucinį Teismą atitinkamos išvados.

Toliau apkaltos procesas vyksta bendra tvarka: Konstitucinis Teismas, vadovaudamasis Konstitucijos 105 straipsniu, *inter alia* teikia išvadą, ar Seimo narių ir valstybės pareigūnų, kuriems pradėta apkaltos byla, konkretūs veiksmai prieštarauja Konstitucijai.

Gavęs Konstitucinio Teismo išvadą Seimas užbaigia apkaltos procedūrą bendra Seimo statuto nustatyta tvarka.

Taigi tiek Konstitucijoje, tiek Seimo statute apkaltos, gavus įsiteisėjusio apkaltinamojo teismo nuosprendžio dėl asmens, paminėto Konstitucijos 74 straipsnyje, nuorašą, procesas yra pakankamai išsamiai aptartas. Tam tikrą abejonę gali kelti tik Seimo statuto¹ 227 straipsnyje *Apkaltos proceso sąvoka* suformuluota norma, kurioje numatyta, kad „Apkaltos procesas yra parlamentinė procedūra, kurią Seimas taiko Konstitucijos 74 straipsnyje nurodytiems asmenims dėl Konstitucijai prieštaraujančių jų veiksmų, padarytų einant pareigas, siekdamas išspręsti tokių asmenų konstitucinės atsakomybės klausimą“.

Šiuo aspektu visų pirma dėmesys atkreiptinas į tai, kad Konstitucijos 74 straipsnyje ir Seimo statuto 227 straipsnyje vartojamos skirtingos formulės:

1) Seimo statuto, kuris yra žemesnės galios teisės aktas, turintis įstatymo galią (bet nesantis įstatymu tiesiogine prasme²), 227 straipsnyje galimybė taikyti apkaltą kaip konstitucinės atsakomybės priemonę siejama su Konstitucijai prieštaraujančių veiksmų padarymu *einant Konstitucijos 74 straipsnyje išvardintas pareigas (pažymėta mūsų)*;

2) Konstitucijos, kuri yra mūsų šalies aukščiausiosios galios teisės aktas ir kuriam negali prieštarauti joks kitas teisės aktas, 74 straipsnyje galimybė taikyti apkaltą siejama su paaiškėjimu, jog padarytas nusikaltimas. Akivaizdu, kad Konstitucijos leidėjas, tai yra Tauta, nesiejo galimybės taikyti apkaltą su tuo, koku metu – einant Konstitucijos 74 straipsnyje išvardintas pareigas ar ne – padarytas nusikaltimas. Konstitucijoje aiškiai ir imperatyviai įtvirtinta, kad būtent svarbus yra paties paaiškėjimo einant Konstitucijos 74 straipsnyje išvardintas pareigas faktas.

Minėjome, kad Konstitucijos 31 straipsnyje nustatyta, jog asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu. Taigi tai, ar padarytas nusikaltimas, paaiškėja tik Seimui gavus įsiteisėjusį apkaltinamąjį nuosprendį. Apie tokią aplinkybę tik tada sužino ir tie subjektai, kurie Konstitucijos 74 straipsnyje paminėtus pareigūnus skiria, o jei tai susiję su Seimo nariu – jo rinkėjai. Jeigu tokia informacija būtų buvusi žinoma prieš skiriant ar renkant tokį asmenį į Konstitucijos 74 straipsnyje paminėtas pareigas, tą būtų galėjęs įvertinti skiriantis ar renkantis subjektas. Neabejotina, kad tokio pobūdžio išvadai (padarytas nusikaltimas) pagal Konstituciją padaryti pagrindu negali būti nei pareikšti įtarimai, nei kaltinimai, jeigu jie nepatvirtinti įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu.

Taigi yra pakankamo pagrindo teigti, kad Seimo statuto leidėjas, numatydamas dabar galiojančią Seimo statuto 227 straipsnio normą, nepagrįstai pakeitė ir susiaurino apkaltos proceso taikymo galimybę, įtvirtintą Konstitucijos 74 straipsnyje.

¹ <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.123B53F30F70>.

² Konstitucijos 76 straipsnis.

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 105 straipsnio 1 dalimi ir 106 straipsnio 1 dalimi, taip pat Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 63 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 64 straipsnio 1 dalimi ir 65 straipsnio 1 punktu,

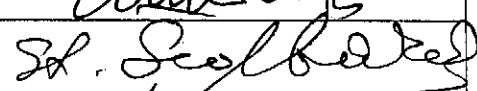
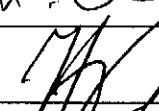
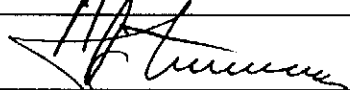
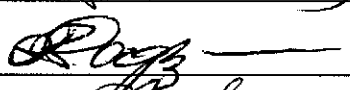
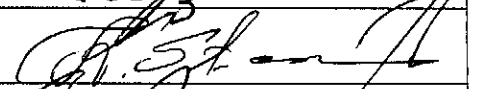
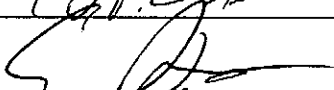
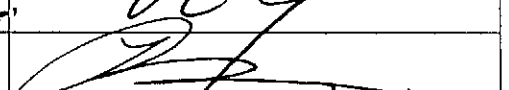
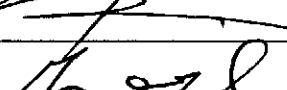
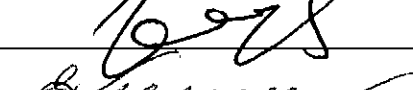
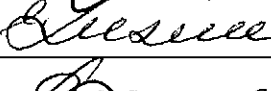
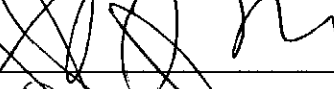
prašome ištirti,

ar Lietuvos Respublikos Seimo statuto 227 straipsnis ta apimtimi, kad galimybė taikyti apkaltą kaip konstitucinės atsakomybės priemonę siejama su Konstitucijai prieštaraujančių veiksmų padarymu einant Konstitucijos 74 straipsnyje išvardintas pareigas, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 74 straipsniui.

PRIDEDAMA:

- 1) šio prašymo nuorašo 8 egzemplioriai;
- 2) Lietuvos Respublikos Seimo statuto 227 straipsnio nuorašo 9 egzemplioriai.

Seimo nariai:

Nr.	Vardas, pavardė	Parašas
1	Audulis Kublins	
2	Stasys Šešberas	
3	Jurgis Karne	
4	Valentinas Stulpas	
5	Rimantas Juozas Ragys	
6	Ragys Staskevičius	
7	Arūnas Zingys	
8	Vida dešijė Čiprijan	
9	Ramūnas Keblius	
10	Erzvinas Joraiša	
11	Kasimiras Kruciūnas	
12	Donatas Jankevičius	
13	Andreas Vaidotas	
14	Ramūnas Zeinas	

15	Vilija Alekšonaite Abramaviciene	V. Alekšonaite
16	Alfonsas Mečiulas	Alfonsas
17	Robertas R. Būstas	Robertas
18	Andrius Karbauskis	Andrius
19	Raimundas Juknevičius	R. Juknevičius
20	Arvydas Paulauskas	Arvydas
21	Arimantas Dumičius	A. Dumičius
22	Algirdas Bilobaitis	Algirdas
23	Rytas Kupcinskas	Rytas
24	Ernestas Jankauskas	Ernestas
25	Edvardas Vainauskas	Edvardas
26	Rene Deputiene	Rene
27	Gintaras Steponavičius	Gintaras
28	Vitalijus Sidoras	Vitalijus
29	Eugenijus Gecvilas	Eugenijus
30	Eligijus Masiulis	Eligijus
31	Saimonas Guskovaitis	Saimonas
32		
33		
34		

Tvirtinu Seimo narių parašus:

a) tvirtinamų parašų skaičius: (.....)

b) parašų tvirtinimo data 2016 02

Seimo Pirmininkas (arba jo pavaduotojas)